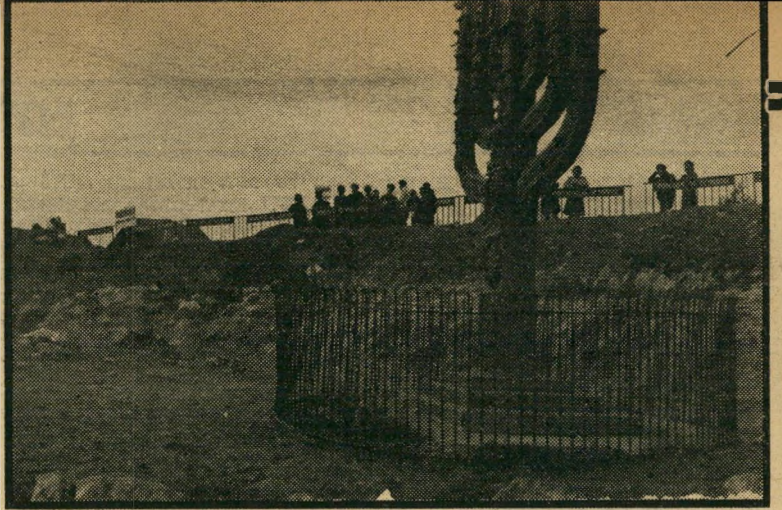

שובתי תוחלת מוז הכנסת

להלן נאומו של ח"כ אורי אבנרי להנמקת הצעתו לסדר היום בעניין כפר תוחלת.

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה.
אודה שעד לפני שבוע לא היה השם תוחלת לגבי יותר מאשר שם של ישוב. לא הכרתי את אנשיו, ולא התעניינתי בבעיותם.
אולם לפני שבוע באתי לכנסת וראיתי את האוהלים. ניגשתי לשם — ונדהמתי לשמוע שמכל 120 חברי־הכנסת, עשה זאת, חוץ ממני, במשך שלושת ימי השביתה הראשונים, רק חבר־כנסת אחד, ח"כ מגורי־כהן מחרות.
יש פילוסופיה האומרת שאסור להיכנע לשביתה. זוהי פילוסופיה של אדונים, של יחירות, של ראיית הפארלמנט כעומד מעל העם, ומנותק ממנו.

התגובה האינסטינקטיבית שלי, בראותי הפגנה, היא לגשת לשמוע. אין אדם מפגין, אלא אם כואב לו. אין אדם מביא את אשתו ואת ילדיו לגבעה שטופת־גשם, ללון יומם ולילה ברוח ובקור, אם אינו מיואש. ואם כואב לו, ואם הוא מיואש — חובה פארלמנטרית, שלא לומר חובה אנושית פשוטה — היא לשמוע, לפחות, מה בפיו.

זהו אשר עשיתי, וזה מה שאני מציעים לכנסת לעשות.

„האם משום שעורנו שחור?“

כבוד היושב־ראש, לפני שעה קלה קיבלתי את המכתב הבא מאת ועד כפר תוחלת. אני רוצה להביא את תוכנו לידיעת הבית כולו, כלשונו:

„אנו תמהים מאד על שחברי כנסת כולם אישיים לתביעותיהם הצודקות של אנשי כפר תוחלת, שרוצים לנשלט מעל אדמתם. לאחר 18 שנות עבודה, ולגרשם אל המיביר השומם הקרוי הנגב, אנו חוששים מאד שמא ניתן לכם רמז דק מגבוה, שתסתמו את פיהם ותמלאו מים, איה הדמוקרטיה בישראל?“

„הדבר הוא כך: באנו ארצה לפני 18 שנה כדי לבנות ולהיבנות, ונתנו לנו את כפר תוחלת, שהוא היה כפר ערבי נטוש. אחר כך באו כמה חסידי חב"ד ורצו להקים מרכז רוחני עולמי, וביקשו רשות, וניתן להם. מתחילה כל האדמות היו שייכות לנו, ואילו עכשיו יש להם 3500 דונם, ואילו לנו 370 דונם. כי מדיניות הממשלה אמרה שצריך לחסל את כפר תוחלת, וכך הפכנו היום לגולים, ועם כל זאת לא עזבנו את הכפר.

„הממשלה ראתה שלא הולך לה, אז היא באה להצר את צעדינו יותר ויותר, תשלום המים החדשי היינו צריכים לשלם כמון שבן־עיר משלם, ולא נתנו לנו לבנות בתים חדשים, כדי להרוס את הבניינים הישנים שניבנו מימות הערבים.

„ברור שרצו להצר את צעדינו, ועלי־די זאת נברח משם. אבל לא הועיל להם.
„עוד יותר מזה, הם אסרו על איש־תוחלת לקנות לו בית בתוחלת, אבל אנשי חב"ד היתרו לבנות בתים בתוך תוחלת עצמה, ולגור בה, ועלי־די כך להפוך אותם לכיס בתוחלת עצמה. להווי ידוע, כי אין אנו יכולים להינתק מתוחלת, שבה נולדו כמה מילדינו, כן ירבו, ושום כוח שבעולם לא יוכל להזיזנו. בזאת תיבתן הדמוקראטיה בישראל.

„האם משום שעורנו שחור, לפיכך מתייחסים אלינו כאל אזרחים ממדרגה שניה? אנו מבקשים מכבודו שיעורר את הפרשה הזאת בכנסת, ויפרסם את התווך הנעשה ליהודים על אדמת ישראל, על אדמת הדמוקראטיה, ונסיים את מכתבנו זה בתקווה שהעוול יתוקן במהרה.“

מה קרה בעין־חרוד?

כבוד היושב־ראש, הפרשה כולה, על פירסומיה הרבים, מעוררת שאלות נוקבות. הנה גוף מגובש, ותיק על אדמתו, הרוצה לחיות במתכונת חברתית שגיבש לעצמו. האם אפשר לכפות עליו להתחלל כיחידה עצמאית ולהסתפח ליחידה אחרת, שונה במהותה? הפילוסופיה של ההתיישבות העובדת מבוססת על הייחוד של המייסגרת החברתית.

בשם פילוסופיה זו, התפלגה עין־חרוד והתפלג קיבוץ של שריהחיק לאות גבת. בשני המיקרים הקים הציבור, על השבועה, ישובים שלמים חדשים כדי לאפשר לפג המיעוט לכונן מייסגרת חברתית משלו.

בשם אותה פילוסופיה באים לכנסת ומביאים חוקים דראקוניים, כגון חוקה־מושבים, חוק ההתיישבות החקלאית, ועוד ועוד.

באיוז זכות רוצים עוד — בעלי אותה תפיסה עצמה! — לכפות על אנשי תוחלת להיטמע בגוף חברתי שונה מהם במהותו?

יש לנו סימפאטיה רבה לאנשי חב"ד, אחרי הזרמים היותר במחנה הדתי. אולם אין להתכחש לעובדה שהם שונים לחלוטין מאנשי תוחלת — בתפיסתם הדתית, באורח חייהם, במסורתם, ובמידה רבה גם במוצאם. איך אפשר למזג אלה באלה — כשהמדובר לא במיבנה־על מוניציפאלי, לאספקט שרותים, אלא בחיים משותפים במייסגרת חברתית?

לא פקידים של בארון

ואם המגמה מפוקפקת, הרי האמצעים מפוקפקים עוד יותר. יש משהו בפרשה זו, כמו בפרשות רבות אחרות ברחוב העיברי וברחוב הערבי — שיש בו כדי לקומם כל שוחר מדינת־חוק דמוקראטיה.

כי פה נעשים דברים מתחת לשולחן, בהידברות סודית בין פקידים בכירים, ללא קריטריונים מוצקים, ללא ביקורת אמיתית.

משתמשים באמצעים שנועדו למטרה אחת, כמו תוכנית מיתאר, כדי להשיג מטרה אחרת, נישול אנשים. מקימים ועדות ומעלימים מעיניהן אינפורמציה חיונית — כגון עצם קיומה של תוכנית־מיתאר קודמת. משתמשים באופן שרירותי בסמכויות מינהליות, כגון איסור העברת זכות על בית לאיש־תוחלת, כשמאשרים אותה לאיש חב"ד. מפעילים לחצים בלתי־הוגנים. מבטיחים הבטחות ומציעים הצעות המשתנות לבקרים.

זוהי שיטה פסולה מעיקרה. היא מופעלת תמיד נגד אזרחים ממדרגה שניה. בגליל מפעילים אותה נגד ערבים, בשפלה מפעילים אותה נגד אנשי־תוחלת, שהם יהודים כשרים למחירין — ואגב, אותם הפקידים הם המפעילים אותה גם פה וגם שם.

כל זה, כבוד היושב־ראש, טעון בדיקה מצבה של הכנסת. עליה לתת את דעתה על השיטה כולה, כדי לגבש דפוסים לביקורת שוטפת והולמת על מעשי הפקידות.

איננו רוצים כאן בפקידות של הבארון, שיש לה נתינים. זוהי מדינה, שיש בה אזרחים, וכל האזרחים שווים בפני החוק.

שמו של הנשיא

המיקרה הספציפי של תוחלת מחייב בדיקה מיוחדת, כי השתרבו פה עניינים ושמות. אני מקווה שכל החששות שהושמעו בפומבי יוכחו כמופרזים מיסודם, אולם הדבר מחייב בדיקה מצבה, וגם גלויה, כדי להסיר כל צל של חשד. הושמע החשד כי נעשתה כאן אפליה לפי מוצא עדתי — אשכנזים מכאן ותימנים (בעיקר) מכאן.

פילוסופיה של אדונים

הושמע החשד כי יש אפליה בין זרמים דתיים שונים — חסידי חב"ד מכאן ודתיים תימנים מכאן.

הושמע ברבים חשד צורם עוד יותר, כאילו הושפע מישוהו מכך שנשיא המדינה נימנה עם צאצאי חב"ד, ונומה חסד לבני הכפר.*

דבורה נצר (מפא"י): למה לעררב את הנשיא? **אורי אבנרי:** אני אומר שאני מצטער על כך, אך כל מיני שמות עורבבו בכרזות ובפריסומים, ואני חושב שדווקא העובדה הזאת מחייבת סיהור האווירה. **(קריאות מספסלי המערך)**

מרדכי סורקים (רפ"י): חוץ ממך כל חברי ועדת־הפנים שמעו את שני הצידיים מבלי להסיק כל מסקנות. אנחנו שמענו, הודיעו שיהיו מסקנות, ולא התערבנו עד שיהיו מסקנות. חברי הוועדה שמעו את שני הצדדים.

אורי אבנרי: אני שמח לשמוע זאת מפיו.

עמום דגני (רפ"י): הם היו מוכנים לתקן את המיתאר, או שאתה תתקן להם את המיתאר?

אורי אבנרי: הלא בקריאות־ביניים אלה אתם מוכיחים שהדבר טעון דיון. אתם כולכם משמיעים טענות שמקומן בדיון.

שלמה כהן־צידון (גח"ל): אתה לא היית הראשון שביקר שם. חברי־כנסת רבים ביקרו לפני.

היו"ר יצחק נבון: חברי־הכנסת כהן־צידון, נא לאפשר לנואם להמשיך.

אורי אבנרי: כל חברי־כנסת הרוצה למסור הודעה אישית, יכול לעשות זאת על פי התקנון.

אני מוסר דברים בשם אומרם, אנשי תוחלת. הייתי במחנה שלהם ואמרו לי: היה פה רק חברי־כנסת אחד, חברי־הכנסת מגורי־כהן. לא היו אחרים.

שלמה כהן־צידון: ואורי אבנרי...

אורי אבנרי: זה היה כאשר אני הייתי. אם היית גם אתה שם, אני מברך אותך.

שלמה כהן־צידון: הרבה לפני.

אורי אבנרי: אם היית לפני — אני מברך אותך שבעתיים. למה לעמוד על הכבוד האישי, כאשר הבעיה היא כל כך כאובה? חשובני שפלוני היה או אלמוני היה?

חברי־הכנסת כהן־צידון, אל תחשוב רק על עצמך, חשוב גם על עניינים אחרים. כמה אדם יכול לאהוב את עצמו?

היו"ר יצחק נבון: אני מבקש אותך לסיים ולא להשיב לקריאות־ביניים.

אורי אבנרי: כבוד היושב־ראש, אוירה זאת מחייבת סיהור. תהיה נא חקירה גלויה, מצבה, אובייקטיבית, בלתי־תלויה.

אנו מציעים לבית לדון בפרשה זו במגמה להביא להקמת ועדת חקירה בלתי־תלויה.

אני מקווה שהחלטה כזאת של הבית — לקיים דיון במליאה או בוועדה — תאפשר לאנשי תוחלת להפסיק את שביתתם ותשכנע אותם לחזור הביתה.

אחרי תשובתו של שריהחיקלאות, חיים גבתי, שהתנגד לכמה מטענותיו של אבנרי, העבירה הכנסת עניין זה פה אחד, בהסכמתם של השר ואבנרי, לוועדה. כן הועברה הצעתו של ח"כ חיים לנדאו (חרות) על אותו נושא.

* הנשיא שזר (ששם משפחתו מורכב מראשי־התיבות של שמו הקודם, שניאור זלמן רובשוב). נקרא על שם מייסד החב"ד, שניאור זלמן מלאדי.

** דברים אלה נאמרו בתגובה על קריאות נוספות של כהן־צידון, שלא נקלטו בפרוטוקול.

הוא גם התייצב, באופן ג'נטלמני, מאחורי הגברות אשר כול, דיון וספיר, ששיקו אוניות של סומרפין בחו"ל. אחת מהן — הגברת ספיר — לא השיקה אוניה של סומרפין, וחוק מזה: „מקובל בעולם שגברות נכבדות מבתי־מלכות, נשי נשיאים, שרים וכדומה, משיקות אוניות.“ חוק מזה הצדיק אשכול את איסור טיסות־השכר, דקות מעטות לפני שקם שריהחיקלאות והגדיר איסור זה כאסון למדינה. וסגן־שרהחיקלאות הכחיש בתוקף כאילו הוחלט להפריד בין תלמידים עירי ריים וערבים בשיעורי גנ"צ — בבית־הספר. מעניין שעל נושאים אלה לא הגיש אף ח"כ אחר שאלתה.

השר ביקשנו לחזור שנית על שאלה זו, ואחר־כך ענה: „אינני חושב שאני רשאי למסור דיון־חשבון על הדיניס בפנים הממשלה.“

לא חסרו תשובות פיקאנטיות לשאלות אחרות שלנו. כך השיב שריהחיקלאות כי שני שופטים וארבעה פקידים בכירים של משרדו נסעו בשנה האחרונה לחו"ל. האיש שהצטיין בניצול פאטנט זה היה רשם הפאטנטים, זאב שר, שנסע שלוש פעמים — לשלושה קונגרסים שונים לרישום פאטנטים.

ראש־הממשלה הכחיש כי ציחה על הפרופסור הרפ"סיי ארנסט ברגמן לנסוע לכינוס בינלאומי, שדן בבעיות הנשק הגרעיני והפצתו. הוא הצדיק את נסיעתו של שריהחיקלאות לאיליהון סם האמבורג באמריקה, על חשבוננו של האמבורג, לביקור־חולים.

פירסום סביר לאישום, ולמאסר שלפני האישום, וכי כתוצאה מכך ניתן לקבוע כי ההחלטה לאיסור הפירסום גרמה נזק עצום למדינה?

השיב שפירא: „אינני סבור כמו חברי־הכנסת אבנרי. ההיזק הוא הנכון. אני סבור שאלמלא איסור־הפירסום, היה הפירסום נעשה בארץ ובחוץ־לארץ זמן רב לפני כן.“
השאלתה השניה נגעה להודעת לשכת־העתונות הממ"לית, אחרי הפירסום בחו"ל. שאלנו אם ביטול איסור הפירסום ניתן לבקשת היועץ המשפטי, ואם בקשה זו בוררה בבית־המשפט, בנוכחות הנאשמים או פרקליטיהם. תשובת השר שפירא: לא היה כל צורך בנוכחותם.

שאלה נוספת: „האם מותר לשאול אם היה כבוד השר שותף אישית בדיונים על האישום, הבקשה לאיסור הפירסום, ואחר־כך הבקשה להתרת הפירסום?“